

Een vraag die zeer evident is naar onze mening: dit voorstel tot aanpassen van de “wijziging van de Wet natuurbescherming, de Omgevingswet en enkele Algemene Maatregelen van Bestuur (stikstofreductie en natuurverbetering) VOORSTEL VAN DE WET” lijkt te zijn beperkt tot de Minister van LNV en heeft invloed op de mensen werkzaam in de landbouw. In hoeverre wordt er vanuit andere ministeries en Ministers gewerkt aan de reducering van stikstofemissie uit andere bronnen dan de landbouw?

U stelt in uw concept internetconsultatie, onder andere, dat in de Wet natuurbescherming een streefwaarde zal worden vastgesteld voor de depositie van stikstof op daarvoor gevoelige habitats in Natura 2000 gebieden. Dat de Minister een programma vaststelt voor het verminderen van depositie op daarvoor gevoelige habitats in Natura 2000 gebieden om te voldoen aan de streefwaarde; en voor het bereiken van instandhoudings- doelstellingen voor deze habitats.

Vragen en opmerkingen van onze kant:

Op de site aanpakstikstof.nl wordt over de streefwaarde het volgende gesteld: “In 2030 moet minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden onder de maximumwaarde, de zogenoemde kritische depositiewaarden (KDW), zijn gebracht. Dat betekent dat op deze Europees beschermde hectares niet meer stikstof mag neerslaan dan het gebied zonder schade kan verwerken.”

Tot dusver wordt de depositie in Natura 2000 gebieden, niet gemeten, ook is de bron van de stikstofdepositie niet bekend - ondanks dat uit de NEC Richtlijn blijkt, dat dit een verplichting is voor de lidstaten.

- Hoe gaat de Minister de daadwerkelijke depositie en de bron van de depositie (isotopen) meten en de vastleggen?
- Hoe heeft de Minister tot nu toe invulling gegeven aan de verplichting voortvloeiende uit de NEC Richtlijn, tot meting van de depositie van stikstof per bron en vastlegging van die meetresultaten?
- Hoe heeft de Minister daarbij het verplichte nulpunt vastgelegd, nu dit nulpunt volgens onze informatie nooit eerder is vastgelegd?
- Heeft de Minister rekening gehouden met de depositie van stikstof uit het buitenland? Zo ja, hoe en op welke wijze?
- Zijn de buurlanden hierop aangesproken? Zo ja, kunt u dit gedocumenteerd inzichtelijk maken? - Is er sprake van een internationaal plan van aanpak ten aanzien van stikstofreductie? Zo ja: hoe ziet dat er dan uit? Zo nee, dan is de vraag waarom niet?
- Heeft de Minister rekening gehouden met de depositie van vliegverkeer van boven de 900m? Zo ja, waaruit blijkt dat? Aangezien deze niet meegenomen worden in dit plan van aanpak.
- Heeft de Minister rekening gehouden met de depositie vanuit scheepvaart in territoriale en internationale wateren? Zo ja wat zijn de te nemen of genomen maatregelen om deze evenredig af te laten nemen?
- Is er stikstofdepositie door het ontgassen van binnenvaart?
- Kan er vanuit het gelijkheidsbeginsel verwacht worden dat alle sectoren een gelijkwaardige stikstofreductie moeten leveren zowel in binnen- als buitenland?

Tevens schrijft u in uw internetconsultatie over monitoring door de minister.

- Is naar uw mening de landelijke monitoring door de Nederlandse overheid conform de EU-richtlijn?
- Waarom wel/waarom niet?
- Bevat uw monitoring een verslag met de typen en soorten en de SDF's
- Bevat de monitoring inmiddels een nulmeting?

- Waarom zijn door de Nederlandse overheid nieuwe beheertypen toegevoegd die vaak buiten de grenzen van de Natura 2000 gebieden liggen of zelfs helemaal niet aanwezig zijn in de gebieden? Bent u met ons dezelfde mening toegedaan dat daardoor eigendommen niet beschermd zijn en gebieden eindeloos kunnen worden uitgebreid? Waarom wel/ waarom niet?

Aangaande de door u aangekondigde streefwaarde voor een voor stikstof gevoelig Natura 2000 gebied stelt u dat het programma zal worden aangepast als de streefwaarde niet kan worden voldaan. Een paar vragen:

- Van een 40-tal Natura 2000 gebieden is bekend dat zelfs zonder enige stikstofemissie in Nederland, de Kritische Depositie Waarde (KDW) niet zal worden gehaald. Bent u bekend met dit 40-tal gebieden? Gaat de Minister, ofwel de Nederlandse overheid de KDW's van deze gebieden aanpassen tot zij geschikt zijn voor de in 2020 geldende omstandigheden? Waarom wel/waarom niet?
- Hoe wilt u invulling geven aan uw voornemen, nu blijkt dat deze onrealistisch zijn en onhaalbaar in het bovengenoemde 40-tal Natura 2000 gebieden? Is dit conform de EU-voorschriften? Kunt u dat aantonen?
- Hoe verklaart u dat er in een aantal Natura 2000 gebieden zoals de Veluwe, Biesbosch & Noord Hollands Duinreservaat sprake is van forse overschrijding van KDW's terwijl de SDF-cijfers uitmuntend zijn?
- De landelijke monitoring gaat uit van de AERIUS berekening stikstofdepositie waarbij bij een overschrijding van een KDW ervan uit wordt gegaan dat de stikstofgevoelige beheertypen achteruit gaan. Hoe verklaart u dat uit de SDF "rapportcijfers" blijkt dat er in meerdere gebieden totaal géén relatie is met de berekende KDW en achteruitgang van de betreffende beheertypen? Hoe gaat u die informatie verwerken in uw wetsaanpassing?

In uw voorstel wordt onder andere gesproken over beheerplannen waarvoor bestuursorganen verantwoordelijk zijn.

- Hoe verklaart u dat blijkens de SDF-cijfers, het niet de veronderstelde depositie is/kan zijn nu stikstofgevoelige beheertypen het vaak prima of uitmuntend doen?
- Bent u met ons van mening dat het huidige beheer van een aantal gebieden de leefomgeving van soorten sterk aan kan tasten? Waarom wel/ waarom niet? Als voorbeeld noemen wij het beheer in de Oostvaarders Plassen, alwaar grote aantallen "wilde" dieren het leefgebied van andere soorten zodanig hebben aangetast dat zij zijn vertrokken. Waarom wordt dit gedoogd?

Bent u bekend met de inhoud van het artikel van Agrio redacteur Robert Ellenkamp van 13 maart jl. "Boeren krijgen sancties, natuurorganisaties een goed gesprek"? Waarin onder andere een aantal zaken bekend werden over natuurbeheer en beheerplannen.

Uit het onderzoek van Ellenkamp bleek dat Stichting Certificering SNL, gecertificeerde natuurorganisaties één keer in de vier jaar controleren tegenover zes controles bij boeren in één jaar. Citaat uit het artikel: *"Uit het laatste jaarverslag van stichting SNL blijkt dat alle vier de organisaties die gecontroleerd zijn tekortkomingen hebben ten aanzien van hun kwaliteitshandboek. Het gaat om Natuurmonumenten, stichting Het Drentse Landschap en twee kleinere organisaties in Noord-Holland: De Hooge Weide en Goois Natuurreservaat. In 2017 werden er twaalf controles uitgevoerd en toen bleek de helft tekortkomingen te hebben (...). De belangrijkste tekortkoming is het niet op orde hebben van de beheerplannen"*.

- Hoe verklaart u dat gecertificeerde natuurorganisaties de beheerplannen niet op orde hebben? En kennelijk ook niet op orde hoeven te hebben?
- Hoe rechtvaardigt u, uw voornemen om de voor uw monitoring noodzakelijke gegevens te verzamelen bij de bestuursorganen die blijkens het onderzoek van Ellenkamp, hun (vaak gedateerde) beheerplannen niet op orde hebben? Beheerplannen dienen volgens de

certificeringsregels eens in de twaalf jaar geactualiseerd te worden. Volgens het artikel: *“Tijdens de inspecties werden regelmatig beheerplannen aangetroffen uit de vorige eeuw. Tevens bleken de natuurorganisaties wel een jaar de gelegenheid te krijgen om hun beheerplannen te updaten, terwijl daar een termijn van zes weken voor staat. Uiteindelijk rekte het Brabants Landschap met medewerking van de certificeringsinstelling, deze periode op tot meer dan vier jaar’.*

- Bent u met ons van mening dat dit een zeer ongewenste situatie is die eerst opgelost dient te worden alvorens u gegevens verzamelt uit deze gedateerde en niet op orde zijnde beheerplannen? Waarom wel/ waarom niet?
- Bent u van mening dat subsidies aan natuurorganisaties ingetrokken dienen te worden bij overtreding van de termijnen en het constateren van onregelmatigheden ten aanzien van de voorwaarden aan beheerplannen? Waarom wel/ waarom niet? En hoe verhoudt uw opstelling in deze zich tot de sancties die boeren opgelegd krijgen bij het overtreden van de voorwaarden van uw de Wet natuurbescherming? Zijn boeren beschermt tegen voortvloeiels uit gedateerde en onjuiste beheerplannen?
- Bent u met ons van mening dat de hoofdvraag of de natuurkwaliteit in de natuurgebieden achteruitgaat of juist minder vooruit dan de bedoeling is, niet door natuurorganisaties kan worden gegeven die hun beheerplannen niet op orde hebben of door de stichting SNL aangezien zij geen inspecties uitvoeren in het veld. Waarom wel/waarom niet?
- Bent u op de hoogte van het feit dat de monitoring van het natuurbeheer door de provincies uitbesteedt is aan de natuurorganisaties zelf? Acht u dit, gezien bovenstaande achterstanden, voldoende gerechtvaardigd, behoorlijk en volgens de richtlijnen? Waarom wel/waarom niet?
- In uw voorstel staat onder andere een in artikel 2.2 lid e iets genoemd over de sociaaleconomische effecten en de weging van de haalbaarheid en betaalbaarheid van de maatregelen, bedoeld onder d. Kunt u ons zo specifiek en concreet mogelijk, inzichtelijk maken wat de sociaaleconomische effecten zullen zijn en de haalbaarheid en betaalbaarheid van de maatregelen. Welke berekeningen liggen er aan uw voorstel ten grondslag?
- Bent u het met ons eens dat het fundament waarop de huidige internetconsultatie ‘Wet stikstofreductie en natuurverbetering’, “wijziging van de Wet natuurbescherming, de Omgevingswet en enkele algemene maatregelen van bestuur (stikstofreductie en natuurverbetering) VOORSTEL VAN DE WET” dusdanig wankel, ondoorzichtig en onrechtmatig is, dat deze onrechtmatigheden eerst volledig moeten zijn opgelost en dit via een onafhankelijke beoordeling moet zijn vastgesteld, alvorens de wet te veranderen/verzwaren/aan te passen? Waarom wel/waarom niet?